

Tena Štivičić

NJEŽNIJI SPOL

O POVIJESNIM SLUČAJNOSTIMA

Prof. Buga Brlić:

I ova se prekretnica, kao i druge u prošlosti, a koje su temeljno odredile kolosijek ženske povijesti dogodila, da tako kažemo, slučajno. Nitko nije očekivao da će izum prvoga primitivnog pluga biti kamen temeljac patrijarhata. Niti da će svjetski ratovi dvadesetog stoljeća otvoriti ženama put iz sfere domaćinstva.

Tako se i 2020. situacija formirala neočekivano. Tijekom prve faze prve epidemije situacija se za žensku populaciju pogoršala gotovo svuda u svijetu. Sustav mjera koje su, de facto, stavile planet u kućnu karantenu izazvao je skok u obiteljskom nasilju. A u svim društvenim uređenjima koja su nominalno prigrlila jednakost spolova obustavljanje formalne podrške izvan obiteljske sfere otkrilo je ispodpovršinsku nejednakost. Što to znači? U tipičnoj građanskoj obitelji na početku 21. stoljeća oba su partnera bila zaposlena i pridonosila kućnom budžetu. Govorimo o eri u kojoj su žene bile manje plaćene za isti posao, što je u psihologiji muške populacije održavalo zadnje tragove mita o zasluženoj dominaciji. Također, u nominalnoj jednakosti, što se više penjemo na ljestvici moći, primjećujemo da se prisustvo žena prorjeđuje.

S obzirom na magnitudu događaja koji su uslijedili, danas smo skloni previdjeti značenje inicijative koja se dogodila dvije godine ranije, pokreta nazvanog Metoo, tj. lja (JaTakođer), a koji je u nekim dijelovima svijeta poljuljao, do tada monolitno postavljen, odnos moći i spola. U nekim patrijarhalnije ustrojenim društvima, kao naprimjer u zemljama bivše Jugoslavije, pokret nije uzeo maha. Tu je seksepil i dalje vrijedio kao trajna ženska valuta te se seksualno napastovanje prepoznavalo kao takvo samo u

ekstremnim oblicima, poput silovanja, što nije bilo dovoljno da bi inicijativa zaživjela. Međutim, danas smatramo da je Metoo stvorio određeni predložak u svijesti oba spola, iako je ključnu ulogu poticaja imao kod žena, da je duboko ukorijenjenu mizoginiju, strukturno ugrađenu u mentalni sustav čovječanstva, moguće pokolebati. Sjetimo se, također, da govorimo o još nadmoćno rodno binarnom društvu u kojem je transrodnost bila shvaćena kao ideologija i nailazila na znatan otpor kod većinske populacije, možemo reći, u cijelom svijetu.

Dakle s početkom covid19, 2020. najviše su stradale sve ugrožene skupine. Ali kad je riječ o ženama uočavamo zanimljiv zajednički nazivnik. Presjek svih rasa, nacionalnosti, vjeroispovijesti i ekonomskog statusa pokazuje da je na žene pao najveći teret domaćinske sfere. Posebno su teško otrežnjenje doživjele žene boljega imovinskog statusa. Bolji je status, kao i uvijek do tada u kapitalistički organiziranom patrijarhatu, dopuštao ženama privid veće samostalnosti i jednakosti jer su kućanski poslovi obično bivali, kako se to onda popularno govorilo, *autorsani*. Djeca su provodila veći dio djetinjstva u vrtiću, školi i na mnogobrojnim aktivnostima, a ne treba zanemariti ni civilizacijsku ovisnost tog trenutka o sadržajima konzumiranima preko ekrana. Visokoobrazovane žene, sa zahtjevnim karijerama i solidnim primanjima, součile su se s neugodnom činjenicom da je u stanju privremene obustave svih oblika vanjske podrške, lavovski dio brige o djeci i kućanstvu pao upravo na njihova pleća iako su, kao i njihovi partneri, mnoge od njih svoje profesionalne zadatke obavljale i dalje. Usred najintenzivnije faze izolacije takav je raspored snaga prijetio da gurne žensku populaciju

natrag u tisućljetni kalup čuvarice ognjišta jer je, pod teretom obaveza, količina intelektualnog i znanstvenog sadržaja koji ženska populacija proizvodi počela opadati.

Neočekivan obrat dogodio se u drugoj fazi prve epidemije s otkrićem da covid19 u većoj mjeri pogađa muškarce nego žene, fenomen koji će bilježiti proporcionalni porast u drugoj, trećoj i četvrtoj epidemiji.

Slijedom ovog otkrića, prvo su zemlje sjeverozapadne Europe počele testirati novi set mjera, ograničavanje širenja zaraze fokusiranjem karantene na mušku populaciju, dok je ženska populacija zadržala slobodu kretanja. Krivulja rasta epidemije gotovo je instantno usporena, ponukavši niz zemalja da usvoje ove, tada kontroverzne mjere. Statistike su vrlo brzo poduprle eksperimentalne pokušaje i do izbijanja treće epidemije eksperiment je postao protokol. S prvom sezonskom pojavom virusa muškarci su se povlačili u domove i preuzimali brigu o kućanstvu te o starijima, dok su žene održavale funkcioniranje svjetske ekonomije. U tih prvih nekoliko godina, tijekom kojih su duboko usađeni rodni stereotipi naglo bivali redefinirani, unutar intimne sfere zabilježena je pojava privremene globalne anksioznosti, koju je ipak procvat mnogih oblasti društva kao i drastično poboljšanje životnog standarda ubrzo temperiralo.

Tadašnji sustav trajno je koristio uvriježeno mišljenje da su žene zbog kombinacije biološkog sklopa, životodavne funkcije i diktata hormona nepouzdaniji spol, kao argument protiv ravnopravne raspodjele moći na globalnoj mapi. No kako se virus pogubno i instantno odrazio na svjetsku ekonomiju, veća podložnost muškaraca zarazi premoćno je utjecala na indeks nepouzdanosti za obnašanje odgovornih dužnosti.

Nagli rast broja žena u gornjim ešalonima svih sektora, kao i naglo prestrukturiranje pozicija moći, počelo je brzinom bez presedana polučivati pozitivne rezultate. Taj je *blitzkrieg*, da se poslužimo arhaizmom, bio moguć jedino u privremeno uvedenom izvanrednom stanju unutar kojega su žene, valom globalnih dekreta i konvencija, preuzele kontrolu i de jure. Ženska sklonost empatiji, dotad često smatrana slabošću, pokazala se u trenutku pande-

mije ključnom prednošću koja je omogućila nadilaženje lokalnih interesa i ujedinjavanje u globalnim inicijativama solidarnosti, a koje su uporno izmicale dominantno muškim koalicijama.

Intelektualci i mislioci onog vremena, još uvijek disproporcionalno muškarci, zdvajali su nad distopijskom slikom budućnosti u kojoj će tadašnji pseudodemokratski režimi otkriti svoje pravo lice i ostvariti duboki poriv za otvorenom diktaturom. U imaginacijskoj okoštalosti tada moćnijeg spola danas čitamo simboličke najave zalaza njihova utjecaja.

Iz današnje perspektive može se činiti da je radikalna promjena bila neizbježna i da je kaos koji je proizvela tisućljetna vladavina patrijarhata vadio za tim očitim rješenjem, ali to nije bilo tako. Na samom početku eksperiment je naišao na velik otpor kako u režimskim medijima tako i na tzv. nezavisnim platformama komunikacije, u čijim su se tamnijim zakucima galvanizirale skupine spremne na različite oblike sabotaže i opstrukcije. Nasreću, govorimo o trenutku u kojem je u tadašnjoj civilizaciji u mnogim sektorima već bio udomaćen doprinos algoritma kao procesora objektivne vrijednosti. Stoga se kretanja na krivuljama širem zemaljske kugle nisu mogla lako zanemariti niti reinterpretirati.

Dakle, ipak moramo odati počast znanstvenim dostignućima novoga primitivnog doba u objektivnom bilježenju globalnog preporoda sredine 21. stoljeća, s kulminacijom 2050., u dostizanju gotovo svih ciljeva smanjenja emisija i profiliranju današnjeg društva.

Zanimljivo je primijetiti da je taj gotovo nedostizan cilj smanjenja emisija postignut brže nego što je dekonstruiran tvrdokorni mit o ženi kao prirodnoj, biološki određenoj nositeljici roditeljske uloge, pojam gotovo nepoznat današnjim rodno-fluidnim obiteljskim zajednicama.

I kao zanimljivost za kraj, aktualni pojam o muškarcima kao o nježnijem spolu potječe upravo iz vremena epidemije covid19. Do tada je, vjerovali ili ne, vladalo tisućljetno shvaćanje da su upravo žene taj, slabiji spol.